

หลากหลายมณัสะเทือนความรู้สึก พังรากลในสำนึก

อานนท์ ริงส์

ฉันได้รับการต้อนรับเข้าคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขามานุษยวิทยา
ระดับปริญญาโทเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว

ฉันลาออกจากบริษัทยางรถยนต์สัญชาติฝรั่งเศสที่ไม่มีใครคาดคิดว่าฉันจะได้
รับการคัดเลือก แม้แต่ตัวฉันเองคืนก่อนสอบไปเลี้ยงฉลองลูกค้ำกันมา ทุกคนลงขันพนัน
มีเจ้านายฝรั่งผู้เดียวบอกว่าฉันจะสอบได้ ทุกคนตั้งหน้ารอทานฟรีเก๋อมือต่อไป

ข้อสอบที่ออกมาบ้านเทิงฉันเหลือเกิน

เท่าที่พอจะระลึกได้ มีภาพสองภาพให้วิจารณ์ ภาพหนึ่งเป็นภาพวาดระดับโลก
อีกภาพเป็นภาพถ่ายงานออกสังคมของผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นชนชั้นสูง

จากนั้นมีให้วิจารณ์คอลัมน์ ส่วนรายละเอียดนั้นจำไม่ได้ ถ้าจำไม่ผิดมีให้
ฟังเพลงด้วย เราตื่นแต่ันสุดขีด เพราะสนุกกับข้อสอบ ทำให้นึกถึงข้อสอบวิชาปรัชญา
การเมืองของ อาจารย์เกษียร เตชะพีระ ที่ออกข้อสอบเพียงข้อเดียว และสอบครั้งเดียว
ทั้งหมดด้วยการให้เขียนบทสนทนาระหว่างหลายบุคคล ในคณะบุคคลว่าควรหรือไม่
ทำรัฐประหาร และอย่างไร

อะตรินาลินไหลหลังพร้อมพรั่งพลูลายลักษณ์อักษรบนกระดาษ

ในที่สุด...ผ่านข้อเขียน สอบปากเปล่า ประสบพบอาจารย์ท่านหนึ่งหน้าตาคุ้นเคย
ที่โรงละครแห่งชาติ ประสาทสัมผัสที่หกรับรู้ได้นับแต่วินาทีนั้นว่าท่านนี้เป็นครู
ความเป็นครูมีคุณสมบัติลึกซึ้งมากกว่าผู้ให้ความรู้ ทำให้ฉันมีความผูกพันและ
ซาบซึ้งกับอาจารย์ท่านนี้ตราบนานวัน

ฉันมีเพื่อนได้รับเข้าเรียนด้วยกันรวมทั้งสิ้นสิบคน เหลือเข้าเรียนแปดคน
คนหนึ่งเลือกที่จะเรียนที่จุฬาย ส่วนอีกคนที่ศิลปากร เพื่อนทุกคนมีที่มาน่าสนใจ
แตกต่างกันไปนับว่าเป็นการรวมตัวที่น่าสนใจทีเดียว

คนแรก เป็นชายคลุกคลีกับงานภาพยนตร์สารคดีและข่าว เช่นเดียวกับพี่ผู้หญิง
หน้าตาถูกครึ่งนับเป็นคนที่สอง คนที่สาม ตอนป.ตรี สอบได้คณะวิทยาศาสตร์ สาขา
คอมพิวเตอร์ ขอย้ายคณะมาเศรษฐศาสตร์ ใช้เวลาเรียน 7 ปีเต็มแล้วผันมาสนใจ
มานุษยวิทยา

คนที่สี่ เป็นชายอีกเช่นกัน จบจุฬาย คณะไหนเราจำไม่ได้เป็นเพื่อนอารมณ์ดี
ยิ้มตาดีตลอด คนที่ห้า เป็นผู้ช่วยอาจารย์เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เป็นคนช่างสงสัย

คนที่หก เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอลาเรียน ตอนนี้
เป็นอาจารย์

คนที่เจ็ด เป็นรุ่นพี่ช่างขบคิด ชอบเล่าเรื่องต่างๆ ให้เราฟัง และทดลองให้เรา
ได้อ่านบทแปลโลกของไซไฟเป็นภาษาไทย เราคงได้อิทธิพลการคิดจากพี่คนนี้บ้าง
ซึ่งฉันซาบซึ้งในความกรุณาของคุณพี่ท่านนี้มาโดยตลอด ตอนนี้เป็นอาจารย์คณะ
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ของพวกเราเนี่ยเอง อนาคตเธอวีจะเป็นแม่มด

คนสุดท้ายคือฉันเอง ผู้ชอบตั้งคำถามมากมายที่ไม่มีใครอยากตอบหรือสนใจ
ที่จะฟังฉันมาตั้งแต่เด็ก

ฉันมาเรียนด้วยความหวังและความตั้งใจสองประการคือ ฉันอยากได้คำตอบ
และฉันอยากอ่านหนังสือ

ตลอดระยะเวลาการเรียนเทอมแรก อาจเป็นธรรมดาบันเทิงชนิดหนึ่ง ทุกคน
มีความกระหายใคร่รู้แต่ไม่สามารถอธิบายสรรพสิ่งตามกรอบมานุษยวิทยาได้อย่าง
หมดจด มีบางคนทำได้ เราชื่นชม แต่ฉันคิดตลอดว่า เพราะเขาอยู่ในกรอบทฤษฎี

ปีหนึ่งเทอมสองเราเหลือ 7 คน พี่ผู้ชายทำสารคดีไม่มีเวลาเขียนงานส่งและ
อ่านหนังสือ

ปีที่สองเทอมหนึ่งเราเหลือหกคน พี่ผู้หญิงที่ทำสารคดีต้องออกไปผจญ
โลกกว้าง ตามรอยเสด็จประพาสยุโรป ใช้เวลาหลายเดือนอยู่

ปีที่สองเทอมสอง เราเหลือห้าคน เพื่อนดีหน้ายิ้มของเราจำต้องลา เพราะที่บ้าน
ถามว่าเรียนทำไม เรียนแล้วได้อะไร เพื่อนเราไม่มีคำตอบให้ที่บ้านนอกจากคำว่าสนุก
จึงต้องออกไปช่วยงานที่บ้าน

เหลืออีก 5 คนสินะ แต่จบแค่ 4 คน

เราคือมนุษย์ที่ไม่ไปถึงตรงนั้น
แต่ฉันได้อ่านหนังสือ และค้นพบว่า ไม่มีคำตอบเดียวในโลกที่เป็นสากล ขึ้นอยู่กับบริบทและเหตุผลที่มีได้มากกว่าหนึ่งเดียว

ทว่าทุกขณะจิตที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขา มานุษยวิทยา ระดับปริญญาโท ฉันซาบซึ้งและผูกพันกับความรู้ที่ได้แบบหลวม เพราะเชื่อว่าฉันได้มาไม่หมด

ผูกพันกับบทความและงานเขียน Lévi-Strauss, Clifford Geertz, Mary Douglas, John Berger, Roland Barthes อีกหลายท่านที่ทุกท่านคงได้สัมผัสเช่นกัน และที่ลืมไม่ลง Pierre Bourdieu การทำงานต้นฉบับมาอ่านนั้นล้ำเค้นนัก พวกเรามักจะได้มาจากร้านหนังสือมือสองชื่อว่าร้าน shaman และต้องแวะจิบกาแฟสดที่ชาติเกสต์เฮาส์ สมัยนั้นไม่ได้มีร้านกาแฟมากมาย เป็นความพยายามที่จะสรรหาสารค่าเพื่อนล้ำเลิศมาเสพในยุคนั้น

การเรียนการสอนในกลุ่มคณะห้าบุคคลที่เหลือทำให้เกิดความแน่นแฟ้นและสามัคคี การตอบโต้มักเป็นไปอย่างธรรมชาติและรวดเร็ว แต่ฉันก็ยังงุนงงกับทฤษฎีมากมายที่ฉันพยายามนำมาประกอบคำอธิบายในบริบทที่หลากหลาย

ฉันปลื้มปริ่มกับผลงานชิ้นเอกอย่าง *Distinction* ของ Pierre Bourdieu ซึ่งได้อธิบายเรื่องทฤษฎีแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมและฮาบิทัส ไว้อย่างชัดเจนสำหรับฉัน ฉันได้นำทฤษฎีนี้มาประกอบงานเขียนส่งชิ้นสุดท้ายและวิชาสุดท้าย ก่อนส่งเค้าโครงวิทยานิพนธ์

ตั้งใจไว้ว่าจะนำทฤษฎีแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมและฮาบิทัสมาวิเคราะห์วิธีการและเหตุผลของการสนับสนุนงานศิลปะในกลุ่มทุนนิยมในไทย เช่น กลุ่มธนาคารและบริษัท

ฉันได้เริ่มต้นติดต่อขอให้อาจารย์มณฑิธร บุญมา มาเป็นที่ปรึกษาาร่วม นอกคณะอย่างไม่เป็นทางการก่อนซึ่งอาจารย์ให้ความสนใจและตอบรับด้วยวาจาอย่างมีเมตตา

ฉันมีโอกาสดำเนินคุยกับอาจารย์มณฑิธรอย่างสม่ำเสมอ ท่านเป็นมากกว่าอาจารย์ ท่านเป็นครูสำหรับฉัน

แต่ทว่างานเขียนชิ้นสุดท้ายนั้นไม่ผ่าน เขียนใหม่ แก้ใหม่อยู่หลายครั้งจนเพื่อนฝูงและอาจารย์ช่วยกันอย่างมีความหวัง

ท้ายสุด ฉันก็พ่ายแพ้กับการต่อสู้ครั้งนี้ ฉันต้องขอขอบพระคุณอาจารย์
ทุกท่านที่มีเมตตากรุณากับฉันมาโดยตลอด โดยเฉพาะอาจารย์ปรีดา พีจ้อย และ
อาจารย์มณฑิร ผู้ล่วงลับไปแล้ว

ชีวิตในวงการมานุษยวิทยาของฉันน่าจะจบแต่เพียงเท่านี้ เพราะบุญไม่มี
บุญจึงไม่มา

เมื่อเวลาผ่านไป มีบทสนทนากระทบโศตประสาทอย่างจัง มีแต่คนประหลาด
หลงทาง คนชายขอบทางความคิด และคนมีของมาเรียนกัน

อะไรกัน... มาดูรูปบางรูปหน้าเฟซบุ๊กเพื่อนรุ่นพี่คนเคยสนิท เขียนได้ภาพว่า
การประชุมสิ้นปีของคณะแม่ต๋อม...

เยื่อใยความเป็นมนุษย์ได้ถักถอความสัมพันธ์ ระหว่างฉัน และอาจารย์
หลายท่าน ทั้งเพื่อนมานุษยวิทยาด้วยกันที่ต่างรุ่นและรุ่นเดียวกัน ผู้คนที่รักและนับถือ
จากการลงพื้นที่ เช่น ป้าตัว ป้าแก้ว คณะละครที่อยู่ชานเมือง พวกเราล้วนสืบสานความสัมพันธ์
เรื่อยมาด้วยความนับถือและความเคารพรัก

หากวันหนึ่ง ฉันยังมีลมหายใจที่อายุสักเกือบหกสิบ มีเวลาที่จะเรียนเขียนอ่าน
ว่าด้วยสาขามานุษยวิทยา วิชาไม่รู้จบ nerver ending knowledge ฉันจะได้รับสิทธิ์สอบ
เรียนต่อปริญญาโท สาขามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีกสักครั้งไหมนะ
อย่างไรก็ตามฉันคงอยากเรียนกับอาจารย์ธีรยุทธ บุญมี อยู่ดี

ด้วยความสำนึกและระลึกถึง